

Matematikai ikikarinės Lietuvos kariuomenėje

Algirdas AŽUBALIS (LKA)

Ikikarinės Lietuvos matematikų veikla, pasireiškusį daugiausia matematikos dėstymu Lietuvos (Vytauto Didžiojo) universitete, gimnazijose bei progimnazijose, vadovėlių, matematikos didaktikos knygų bei straipsnių rašymu, matematikos mokslinio darbo pradmenimis jau pakankamai plačiai iširta. Tačiau, norint turėti pilnesnį šios veiklos vaizdą, reikia pažvelgti ir į kitas to meto Lietuvos matematikų veiklos sritis. Tad šio straipsnio tikslas – iširti ir įvertinti matematikų veiklą ikikarinės Lietuvos kariuomenėje, taip užpildant dar vieną „baltą dėmę“ Lietuvos mokslo istorijoje. Renkant medžiagą straipsniui, jį rašant, naudoti tyrimo metodai: literatūros, senų spaudinių ir archyvinės medžiagos studijavimas, jų lyginamoji analizė.

Tyrimas leido matematikus, tarnavusius Lietuvos kariuomenėje, suskirstyti į tris grupes: a) tie, kurie buvo studijavę matematiką ar baigę studijas, bet matematikos žinių plačiau netaikė karinėje tarnyboje; b) taikiusieji minėtas žinias karinėje tarnyboje; c) kryptingai taikę matematikos žinias, vykdydami mokslinę tiriamąją veiklą Lietuvos kariuomenės karinės galios stiprinimo labui.

Pirmajai grupei priskirtini Lietuvos kariuomenės karininkai, tapę jais po studijų Rusijos imperijos universitetuose, I pasaulinio karo metu mobilizuoti ir praėję pagreitintą karinį parengimą karo mokyklose. Plk. Konstantinas Žukas savo atsiminimų knygoje [9] mini tris majorus–matematikus: Joną Gričių, Stasį Zaskevičių ir Jeronimą Vyšniauską. Apie pirmuosius du pavyko rasti smulkesnių žinių. **Jonas Gričius** (1884–1955) po mokslų Liepojos ir Tartu gimnazijose baigė matematikos studijas Peterburgo universitete, karininku tapo I pasaulinio karo metais. Lietuvos kariuomenėje, tarnaudamas Vyriausiojo štabo ir III karo apygardos viršininku, daug prisidėjo prie Klaipėdos krašto išvadavimo. 1927 m. pulkininko leitenanto laipsniu išėjo į atsargą, dirbo banke Šiauliuose [1, 3].

Stasys Zaskevičius (1892–1971) baigė Suvalkų gimnaziją, matematiką studijavo Peterburgo universitete. I pasaulinio karo metais tapo kapitonu. 1918 m. grįžęs į Lietuvą, trumpai mokytojavo Marijampolėje, organizavo šio miesto miliciją. II-jame – M. Sleževičiaus ministrų kabinete buvo Krašto apsaugos ministerijos viceministru, vėliau buvo Vilkaviškio apskrities komendantu, Lietuvos kariuomenės tiekimo viršininku, Šaulių sąjungos pirmuoju instruktoriumi, Lietuvos konsulu Peterburge, lektoriumi karo mokykloje, Prahos karo akademijos klausytoju, kariuomenės štabo darbuotoju, karo atašė Maskvoje, išsitarnavo iki generalinio štabo pulkininko laipsnio. Daug rašė karybos klausimais. Pirmosios sovietinės okupacijos metais tapo generolu. Vokiečių okupacijos metais veikė pogrindyje, kurį laiką slapstėsi. Po karo mokytojavo, 8 metus buvo tremtyje Sibire [1, 3].

Keturis pirmajai grupei priskirtinus matematikus pavyko nustatyti mūsų tyrimais. Pirmiausia tai **Antanas Bunikis** (g. 1885), 1913 m. baigęs Peterburgo universitetą, 1914 m.

– Pavelo karo mokyklą. I pasaulinio karo metu jis buvo Rusijos, 1919–1923 m. – Lietuvos kariuomenės karininkas, kartu 1919–1920 m. dėstė matematiką Kauno „Saulės“ mokytojų seminarijoje. 1923 m. išėjo į atsargą majoro laipsniu, dėstė matematiką aukštuosiuose karininkų kursuose ir Kauno suaugusiųjų gimnazijoje, nuo 1928 m. – Ukmergės gimnazijoje, nuo 1932 m. – jos vicedirektorius. 1940 m. bolševikų areštuotas. Likimas nežinomas [3, 10].

Kitas mūsų nustatytas matematikas – **Silvestras Ambrazevičius** (g. 1884) 1904 m. baigė Veiverių mokytojų seminariją, mokytojavo Lenkijoje, vėliau Zarasų ir Panevėžio apskrityse, 1912 m. baigė Vilniaus mokytojų institutą, 1912–1919 m. mokytojavo Baltarusijoje. 1920–1923 m. tarnavo Lietuvos kariuomenėje. Į atsargą išėjo majoro laipsniu, mokytojavo Kauno „Pavasario“ suaugusiųjų gimnazijoje. Likimas nežinomas [3].

Trečias mūsų nustatytas pirmosios grupės atstovas – **Stasys Balčytis** (1893–1973). Iki I pasaulinio karo pradžios jis buvo Kretingos aps. Kvietinių pradžios mokyklos mokytojas. 1914–1918 m. tarnavo Rusijos kariuomenėje, tarnybos pabaigoje – Vitebsko lietuvių batalione. 1918–1920 m. – Lietuvos kariuomenės savanoris, kovų dėl Nepriklausomybės dalyvis. 1920 m. – Steigiamojo seimo narys (Krikščionių demokratų partija). 1921–1923 m. – Šilalės progimnazijos direktorius, vėliau mokytojavo Jurbarko gimnazijoje, pradinėse mokyklose Raseinių apsk., Vilniuje, karo ir pokario metais – Šakiuose, Jurbarko, Vilniaus rajone. Ikikarinės Lietuvos pedagoginėje periodikoje paskelbė matematikos didaktikos straipsnių. Po karo persekiotas NKVD [1, 3].

Ketvirtas mūsų nustatytas šios grupės atstovas – **Kazimieras Vaičekauskas–Vaitys** (1900–1995). Nepriklausomybės pradžioje tris metus tarnavo Lietuvos kariuomenėje. 1929 m. baigė Lietuvos universiteto (toliau – LU) Matematikos–gamtos fakultetą (toliau – MGF). Mokytojavo Kaune, Tauragėje, Zarasuose, Klaipėdoje, Palangoje, po karo – Miuncheno lietuvių gimnazijoje. JAV dirbo gamyklos braižykoje. 1938–1940 m. išleido dvių dalių geometrijos vadovėlį ir uždavinyną gimnazijoms [1, 2, 3]. Be abejo, būta ir daugiau šios grupės matematikų, bet jie liko nežinomi.

Ryškiausi antrosios grupės atstovai: Viktoras Biržiška, Motiejus Pečiulionis, Kazys Sleževičius, Paulius Slavėnas, Zigmantas Rupeika. **Viktoras Biržiška** (1886–1964), Lietuvos (Vytauto Didžiojo), Vilniaus, Pabaltijo (Vokietijoje) universitetų matematikos profesorius, Lietuvos matematikams yra puikiai žinomas [1, 3]. Tačiau mažiau yra žinoma jo, kaip Lietuvos kariuomenės karininko, veikla. 1922 m. Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijos mokytojas Vikt. Biržiška drauge su kitais 32 lietuvių ir gudų veikėjais buvo ištremtas iš Vilniaus į Lietuvą. Turėdamas Rusijos kariuomenės kapitono laipsnį (I pasaulinio karo metu buvo amunicijos įmonių komplekso direktorius Peterburge), Kaune Vikt. Biržiška įsidarbino Lietuvos kariuomenės Artilerijos tiekimo skyriaus viršininku. Kaip rašo J. Rudokas, Vikt. Biržiškos „<...> vadovavimo metais artilerijos sandėliuose ir kariuomenės dalyse buvo intensyviai tvarkomi ginklai ir amunicija. Sunkiais karo metais tekdavo imti viską, ką pavykdavo gauti, be to, trūko nusimanančių apie amuniciją žmonių, todėl sandėliuose buvo susikaupę daug visokio karinio turto – ir vertingo, ir šlamšto, ir pavojingų medžiagų. Tas atsargas teko iš pagrindų peržiūrėti, patikrinti, surūšiuoti atrenkant tai, ką verta saugoti, ką reikia skubiai sunaudoti, o ką – sunaikinti nelaukiant nelaimės“ [8, p. 22]. Dirbdamas Artilerijos tiekimo skyriuje, majoras Vikt. Biržiška Kauno gimnazijose dėstė matematiką ir fiziką, Aukštuosiuose karininkų kursuose – tikimybių teoriją ir

jos pritaikymą šaudymui artilerijoje, LU – integralinių skaičiavimą, skaičių teoriją ir kitas matematinės disciplinas. 1926 m. Vikt. Biržiška galutinai perėjo į universitetą, išeidamas į atsargą pulkininko leitenanto laipsniu. 1927 m. Lietuvos karo mokslų žurnale Vikt. Biržiška paskelbė didelį straipsnį apie tikimybių teorijos pritaikymus artilerijoje [4].

Artilerijos tiekimo skyriaus viršininko pareigas iš Vikt. Biržiškos perėmė **Motiejus Pečiulionis** (1888–1960). Nuo tada skyriaus funkcijos išplečiamos, jis virsta Lietuvos kariuomenės Ginklavimo valdyba. M. Pečiulionis vadovavo jai 1926–1935 m. Iki I pasaulinio karo M. Pečiulionis tris metus Peterburgo universitete studijavo matematiką, karo metu tapo Rusijos kariuomenės karininku. 1919 m. stojes į Lietuvos kariuomenę savanoriu, dalyvavo kovose su bermontininkais ir želigovskininkais, už narsumą apdovanotas Vyčio kryžiaus IV laipsnio ordinu. 1921 m. pulko, divizijos vadas. 1922–1924 m. studijavo Fontenblo (Prancūzija) artilerijos karo mokykloje. 1935 m. tapo generolu leitenantu. Vokiečių ir bolševikų okupacijų metais dirbo pogrindyje. Pokario pogrindyje buvo vienintelis generolas, deja, greitai areštuotas. Kalėjo Vorkutoje, Uchtoje, grįžo praradęs sveikatą. Mirė Ilguvos invalidų namuose [3]. Vadovaujant M. Pečiulioniui, Ginklavimo valdybos struktūroje buvo įkurta taikomojo mokslo įstaiga – Tyrimų laboratorija (savotiškas pirmasis Lietuvoje mokslinio tyrimo institutas).

Kitas antrosios grupės matematikas – **Kazys Sleževičius** (1890–1953). Jis 1918 m. baigė Odesos universiteto Fizikos–matematikos fakulteto (toliau – FMF) matematikos skyrių. 1919–1921 m. tarnavo Lietuvos kariuomenėje, į atsargą išėjo vyr. leitenanto laipsniu. 1921–1927 m. mokytojavo Kauno „Saulės“ mokytojų seminarijoje ir Lietuvos mokytojų profesinės sąjungos suaugusiųjų gimnazijoje (1922–1927 m. – direktorius). Nuo 1922 m. – Lietuvos (Vytauto Didžiojo) universiteto asistentas, docentas, Geofizikos ir meteorologijos katedros vedėjas, nuo 1930 m. – ekstraordinarinis profesorius, nuo 1944 m. – Vilniaus universiteto (toliau – VU) Meteorologijos ir klimatologijos katedros vedėjas.

1930–1934 m. K. Sleževičius kartu su Karo topografijos skyriumi atliko pirmuosius Lietuvos gravimetrinius stebėjimus (35 vietose). 1936–1938 m. su I. Salduku padarė Lietuvos teritorijos magnetinę nuotrauką, sudarė magnetizmo žemėlapi, pirmasis tyrinėjo Tumasonių–Subatės magnetinę anomaliją. Visus šiuos tyrimus aprašė trijose knygose, paskelbė mokslinių ir populiarių straipsnių [1, 3].

Trečias antrosios grupės matematikas buvo **Zigmas Rupeika** (1898–1973). Jis Lietuvos kariuomenėje tarnavo 1921–1922 m. Po poros metų studijų LU Technikos fakultete, 1924–1927 m., kartu studijuodamas toliau, Z. Rupeika dirbo Karo technikos valdyboje vyr. braižytoju. Studijų nebaigęs, mokytojavo Tauragėje, Vilkaviškyje, Alytuje, Kelmėje, Joniškyje, Kaune. Vokiečių okupacijos metais buvo išvežtas darbams į Vokietiją, sunkiai sužeistas. 1952 m. eksternu baigė Vilniaus ped. institute matematikos specialybės studijas. Iki karo ir po jo paskelbė straipsnių apie matematikos mokymo aktualijas, pokaryje išleido „Plokštumos trigonometriją“ (1948, IX leid. 1963). Iki karo nesėkmingai bandė įrodinėti P. Ferma didžiąją teoremą [1, 3].

Ketvirtas šios grupės matematikas – **Paulius Slavėnas** (1901–1991), studijavęs Maskvos universitete, 1925 m. baigęs matematikos studijas LU (buvo pirmasis šio universiteto diplomantas), su Rokfelerio fondo stipendija studijavęs JAV Jeilio universiteto dok-

torantūroje ir 1928 m., vadovaujamas prof. Ernesto Viljamo Brauno (1866–1938) apgynęs disertaciją. Tų pačių metų rudenį pradėjo dirbti LU. Tais pačiais metais išėjo į Lietuvos kariuomenę atlikti privalomos karinės tarnybos. „Kariniame dalinyje (antrasis pėstininkų pulkas), – rašo jo biografė S. Matulaitytė, – ištarnavo vos keletą mėnesių – buvo komandiruotas Vyriausiojo štabo Karo topografijos skyriaus Žinion ir dvi vasaras dalyvavo geodezinėse ekspedicijose <...> Žemaitijoje <...>, Kuršių nerijoje“ [6, p. 15]. Iki 1941 m. P. Slavėnas dėstė Vytauto Didžiojo universitete (toliau – VDU), 1944–1969 m. – VU. Profesorius (1941), habilituotas daktaras (1945), Nusipelnęs mokslo veikėjas (1958), tarptautinės mokslų istorijos akademijos narys korespondentas (1966), Lietuvos MA akademikas (1968). Parašė virš 900 mokslinių ir mokslo populiarinimo darbų (knygų, brošiūrų ir straipsnių) iš astronomijos, fizikos, matematikos, biologijos, kalbotyros, mokslo istorijos ir sistematikos [1, 3, 6].

Su aukščiau minėtos Ginklavimo valdybos ir jos Tyrimų laboratorijos veikla yra susiję ryškiausios – trečiosios matematikų, tarnavusių Lietuvos kariuomenėje, grupės veikla. 1935–1940 m. Ginklavimo valdybos viršininku dirbo plk. dr. Pranas Lesauskis (1900–1942). Jis 1921 m. baigė Lietuvos karo mokyklą, 1922 m., tarnaudamas artilerijos karininku, eksternu baigė gimnaziją, o 1927 m. – fizikos studijas LU. 1927–1930 m. P. Lesauskis studijavo Turino (Italija) aukštojoje artilerijos mokykloje, baigė ją su įvertinimu „labai gerai“, o sekančiais metais Romos universitete apgynė matematikos daktaro disertaciją „Sviedinių derivacijos teorija“, kuri buvo įvertinta 105 balais iš 110 galimų. 1931 m. ši teorija pagal P. Lesauskio disertaciją imta dėstyti Turino aukštojoje artilerijos mokykloje. Grįžęs į Lietuvą, P. Lesauskis ėmė dirbti Ginklavimo valdyboje, vėliau tapo jos viršininku. Kartu dėstė Lietuvos karo mokykloje. Buvo poliglotas, nuolat mokėsi užsienio kalbas, mokėjo jų apie 30. Aktyviai dirbo balistikos, matematikos, vadybos, karinės pedagogikos srityse. Balistikos klausimais parašė 3 knygas ir 3 straipsnius. Keli šios tematikos P. Lesauskio straipsniai pasirodė Italijos ir Prancūzijos žurnaluose – tai liudija itin aukštą jų lygį. Paskelbė ir brandžių vadybos straipsnių. Buvo apdovanotas eile Lietuvos, Švedijos, Suomijos ordinų. 1940 m. P. Lesauskis buvo kviečiamas dėstyti į Leningrado karo akademiją, bet pasirinko VDU Technologijos fakultetą. 1941 01 04 jam pripažintas profesoriaus vardas, bet to jis, matyt, nebesužinojo: naktį iš 01 03 į 04 buvo areštuotas. Lageryje mirė nuo išsekimo. 1958 04 28 reabilituotas [1, 3, 8].

Pačioje tyrimų laboratorijoje Lietuvos kariuomenės labai sėkmingai darbavosi keli matematikai. Vienas jų – **Jonas Valukonis** (1911–1999). Jis 1937 m. baigė VDU ir iki 1940 m. dirbo Tyrimų laboratorijos balistikos skyriuje. 1938–1939 m. J. Valukonis buvo komandiruotas tobulintis į Prancūziją, Bezansono universitetą. 1940–1944 m. jis dirbo VDU Technologijos fakultete. 1944 m. pasitraukė į Vakarų, 1945–1949 m. direktoriavo lietuvių gimnazijoje Ravensburge, prancūziškoje Vokietijos okupacinėje zonoje. Nuo 1949 m. gyveno JAV automobilių sostinėje Detroite, penkerius metus dirbo „General Motors“, dvidešimt metų – „Ford Motors“ korporacijose [3, 8].

Kitas Lietuvos matematikai nusipelnęs asmuo, dirbęs Tyrimų laboratorijoje, buvo **Antanas Gaidys** (g. 1907). 1934 m. labai gerai baigęs VDU MGF Fizikos–chemijos skyrių, jis mokytojavo Alytaus gimnazijoje, ir, kaip nurodo savo veiklos aprašyme, buvo parašęs ir rotaprintu atspausdinęs algebros (V ir VII kl.) bei trigonometrijos mokymo priemones [5]. 1936 m. A. Gaidys ėmė dirbti Tyrimų laboratorijoje. 1937 m., kaip krašto

apsaugos ministerijos stipendininkas, mokėsi Paryžiuje, Taikomosios chemijos institute, bet dėl prasidėjusio Vokietijos–Lenkijos karo studijų nebaigė, buvo atšauktas į Lietuvą ir dirbo laboratorijoje metalo analizių ir spektrografijos srityje. 1940 m. A. Gaidys tapo VDU Technologijos fakulteto Fizinės chemijos katedros jaunesniuoju asistentu, 1942 m. – adjunktui, 1943 m. – docentui, 1945 m. – Neorganinės chemijos katedros vedėju. 1945 m. areštuotas, ir, nors kaltinamas nieko neprisipažino, dešimčiai metų buvo išsiųstas į lagerius, o po jų žmonos tremties vietoje mokytojavo, vėliau grįžo į Lietuvą. Likimas nežinomas [8].

Nuo 1937 m. Tyrimų laboratorijos bibliotekos vedėju (įkurdamas šią biblioteką) tapo **Konstantinas Kazimieras Raičinskis** (g. 1907), 1933 m. baigęs VDU Teologijos–filosofijos fakultetą, už diplominį darbą – studiją „Matematinis logikos metodas“ gavęs ne tik aukštojo mokslo diplomą, bet ir licenciato laipsnį. K.K. Raičinskio studija – pirmasis šios mokslo krypties darbas Lietuvoje. Tyrimų laboratorijos bibliotekoje K.K. Raičinskis sukūrė originalią knygų klasifikavimo sistemą, palengvinančią reikalingų knygų paiešką, pritaikė daug kitų originalių, racionalių sprendimų ir netrukus biblioteka savo sutvarkymu, turtingumu ėmė stebinti užsieniečius. Kartu K.K. Raičinskis toliau domėjosi logikos, mokslotyros ir pedagogikos problemomis, siekė surasti natūralius mokslų klasifikacijos ir simbolinės mokslo kalbos pagrindus. 1938–1940 m. jis parašė tris stambius pedagogikos darbus, paskelbė daug straipsnių. Du straipsniai buvo skirti matematikos daktikos problemoms. 1937 m. jis įstojo į VDU MGF, studijavo fiziką ir matematiką, rengėsi Anglijoje, Oksforde, rašyti disertaciją. Bet okupacijos, karas tuos planus sugriovė. 1940 m. įkūrė Kauno suaugusiųjų institutą. 1941 m. K.K. Raičinskis tik atsitiktinai išvengė ištremimo į Sibirą, aktyviai dalyvavo Birželio sukilime. Karo metais toliau vadovavo institutui, daug žmonių su jo išduotomis pažymomis išvengė Reicho darbo tarnybos. Pats K.K. Raičinskis 1943 m. pakliuvo į gestapo rankas ir tik atsitiktinai išvengė sušaudymo. Po karo mokytojavo Užventyje, Raseiniuose, Varniuose, Jurbarke, Prienuose, Alytuje. 1949 m. buvo areštuotas, bet ir vėl pavyko išsisukti. Ir toliau dirbo mokslinį darbą, bet beveik nieko nespausdino. Tik 1993 m. su Alytaus savivaldybės ir parapijos pagalba išleido trijų tomų veikalą. Jo pirmajame tome pateiktas filosofinis empirinių ir mokslinių faktų vertinimas taikant loginio ir matematinio modeliavimo principus [7]. Sulaukęs 95 m. K.K. Raičinskis gyvena Alytaus pakraštyje, rengia „Ontosofiją“, „Mnemoniką“ ir kitus veikalus. Jis – poliglotas, gerai moka 11 kalbų, naudoja daug užsienio literatūros [1, 3, 8].

Dar vienas matematikas, dirbęs Tyrimų laboratorijoje – **Edmundas Binkevičius–Binkis** (1909–1994). Jis išklausė visą VDU MGF matematikos specialybės kursą, bet dėl konflikto su prof. Vikt. Biržiška diplomo negavo. 1934 m. E. Binkis buvo priimtas į Tyrimų laboratoriją padieniu darbininku, į stiklapūčių kursus. Greitai pasireiškė kaip darbštus, sumanus, gabus darbuotojas. Tapo laborantu, važinėjo į užsienį pirkti laboratorinių prietaisų, toliau kilo tarnybos laiptais. Parodė didelį kūrybingumą lietuviškos technikos terminologijos komisijos darbe. E. Binkis ruošėsi studijoms Paryžiuje, bet užklupo 1940 m. įvykiai. Po karo gyveno ir mirė JAV [8].

Išvados

1. Į jaunos Lietuvos valstybės ir jos kariuomenės kūrimą įsijungė nemaža matematiškos mokslus baigusių ar juos studijavusių vyrų, vėliau pasižymėjusių kariuomenėje ir civiliniame gyvenime, davusių didelę naudą Lietuvai.
2. Kariuomenės vadovybė parodė didelį išvalgumą ir jos dėka Lietuvoje buvo įsteigta pirmoji mokslinio tyrimo įstaiga – Ginklavimo valdybos Tyrimų laboratorija, kurioje susispietė labiausiai išsilavinę kariai, jų tarpe – ir keli matematikai, LU (VDU) auklėtiniai, prieš darbą laboratorijoje ar jo metu dar tobulinęsi užsienio aukštosiose mokyklose.
3. Iš straipsnyje aptartų 15 ryškių, talentingų asmenybių 7 patyrė grubias sovietinio, 2 – fašistinio režimo represijas, kelių likimas nežinomas. Didelei daliai jų sovietinio režimo represijos nebeleido produktyviai dirbti Lietuvos labui. 4 asmenims teko emigruoti į Vakarų. Taigi „<...> negailėstingas likimas, istorija diktavo šiai kartai savo sąlygas, dažniausiai nepalikdama jokios pasirinkimo laisvės“ [8, p. 12].

Literatūra

- [1] A. Ažubalis, *Iš Lietuvos matematinio švietimo praeities*, Šviesa, Kaunas (1997).
- [2] A. Ažubalis, Kazimiero Vaičekausko geometrijos vadovėliai ir uždavinynai, *Alfa plus Omega*, 2(10), 57–59 (2000).
- [3] A. Ažubalis, *Matematika lietuviškoje mokykloje (XIX a.pr.–1940 m.)*, Žiburys, Vilnius (1997).
- [4] Vikt. Biržiška, Tikimybių teorija ir jos vaidmuo artilerijoje, *Mūsų žinynas*, 37, 38, 40–49, 160–184 (1927).
- [5] *Lietuvos centrinis valstybės archyvas*, Fondas 631, aprašas 3, byla 940, Gaidys Antanas.
- [6] *Akademikas Paulius Slavėnas*, Vilniaus universiteto leidykla, Vilnius (2001).
- [7] K.K. Raičinskis, *60-ties metų ieškojimai ir atradimai po Majos kraiste*, Austėja, Vilnius (1993).
- [8] J. Rudokas, *Prarastieji Lietuvos talentai*, Lietuvos genocido ir rezistencijos tyrimo centras, Vilnius (2001).
- [9] K. Žukas, *Žvilgsnis į praeitį*, Mintis, Vilnius (1992).
- [10] Z. Zinkevičius, *Prie liuanistikos židinio*, Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, Vilnius (1999).

Mathematicians in pre-War National Defense Forces of Lithuania

A. Ažubalis

The article presents condensed biographical data and activity analysis on the 15 Lithuanian mathematicians who served in pre-war National Defense Forces of Lithuania, with the special emphasis on their contribution to strengthening national defense potential of the country.